

π.χ. ἀναπνέ, κοπρέ, πρασέ, πντέ, σωρέ κ.ά., περί τῶν ὅπ. βλ. Γ. Χατζιδ., ΜΝΕ 1, 348.

1) Ἡ στροφή ἐνθ' ἄν. : Μὲ τὴ γυρισμαθιὰ πού 'κανε, ἤπεσε ἀπὸ τὸ κρεβάτι τὴ νύχτα κ' ἐβάρηκε Α. Κρήτ. Συνών. γύρισμα 1. 2) Ἐπιστροφή Δ. Κρήτ. : 'Σ τὴ γυρισματέ σου πέρασε ἀποδῶ. Συνών. γύρισμα 6, γυρισμός 1.

γυρισμός ὁ, κοιν. γυρ'σμός βόρ. ιδιῶμ. 'υρισμός Νάξ. ('Απύρανθ.)

'Εκ τοῦ ρ. γυρίζω. Ἡ λ. καὶ εἰς Βλάχ.

1) Ἡ ἐπάνοδος, ἡ ἐπιστροφή κοιν. : 'Αφίνω τὴ σάκκα μου ἐδῶ, γιὰ νὰ τὴν πάρω 'ς τὸ γυρισμὸ κοιν. 'Σ τὸ γυρισμὸ ζου, πού θά 'ρθῇς, νὰ φέρῃς καὶ τὴ βελερίνα μου, γιατί κά-νει κρύο Πελοπν. (Μάν.) 'Σ τοῦ γυρ'σμοῦ θὰ τὰ ποῦμι Στερελλ. (Αἰτωλ.) 'ἔμ μου δών-νεις τὴφ φορεσκιὰ σου καὶ 'ς τὸ γυρισμὸ 'ὰ σοῦ τὴδ δώσω; Κῶς (Πυλ.) Τσαί 'ς τὸ γυρισμὸ παρόντε 'τάνι μὲ τὸ πόε σ' 'ς τὸ χωρίο (καὶ εἰς τὸν γυρισμὸν ἐπῆγαν πεζοὶ εἰς τὸ χωρίον) Τσακων. (Χαβουτσ.) || Φρ.

'Σ τὸν τόπο τὸν ἀγύριστο, πού γυρισμὸ δὲν ἔχει (ἄρᾱ) Παξ. || Παροιμ. Οὐλα τὰ 'μπόδια 'ς τοῦ γυρ'σμοῦ 'ρχόντι (ἐπὶ τῶν πολλῶν ἀντιξοοτήτων κατὰ τὰ γηρατεῖα) Στερελλ. (Αἰτωλ.) || Ἄσμ.

"Α bḡs 'ς τὴ βόλη εἶναι μακρά, 'ς τὴ Βενετιά εἶν' ἀλ-
λάργα,

κοδά 'ναι τὸ ταξίδι σου, μακρὰ ὁ γυρισμός σου (ἐκ μοιρολ.) Πελοπν. (Καρβελ.) || Ποίημ.

Τὸ γυρισμὸ ὀνειρεύομαι, τὸ δρόμο πού θὰ πάρω, τὸ λύχνο σου, πού θέ' νὰ 'δῶ μακριὰ σὰν κάπαιο φάρο Α. Πορφύρ. εἰς Ἀνθολ. Η. Ἀποστολίδ., 371. Πβ. γύρι-
σμα 4. 2) Ἡ περιφορὰ Νάξ. ('Απύρανθ.) : 'Σ τὸ 'υρισμὸ, πὸ 'ύρισα δὴν ἀγία εἰκόνα, 'πτδιάσεν ἡ βροχή. 3) Ἡ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς λεπτομερὴς ἐξέτασις συκῆς ἢ ἄλλου ὀπωρο-
φόρου δένδρου πρὸς ἀνακάλυψιν καὶ συλλογὴν τῶν ὠρίμων καρπῶν Νάξ. ('Απύρανθ.) : 'Υρισμὸ τοῦ 'υρισμοῦ δὲν εἶ-
χαν οἱ συσιμέσ σήμερα (ἐχρειάσθη πολὺς χρόνος πρὸς συγ-
κέντρωσιν τῶν ὠρίμων σύκων). 4) Ἡ στροφή, ἡ περιστροφή Νάξ. ('Απύρανθ.) : Φρ. Πού νὰ τότε 'υρίζουν ἀπάνω 'ς τὸ κρεβάτι τσαί 'υρισμὸ δοῦ 'υρισμοῦ νὰ μὴν ἔχη! (ἄρᾱ). 5) Ἡ ἀλλαγὴ, ἡ μεταβολὴ τοῦ καιροῦ Νάξ. ('Απύρανθ.) : 'Σ τὸ 'υρισμὸ δοῦ βοριᾶ ἐξεράθη ὁ κόσμος (μὲ τὴν στροφήν τοῦ καιροῦ πρὸς τὸν βορρᾶν, ἔπαυσαν αἱ βροχαί). β) Ἡ στρο-
φὴ τῆς ἡμέρας πρὸς τὴν ἐσπέραν Πελοπν. (Μάν.) : Τῆς με-
ρὸς ὁ γυρισμός (τὸ ἀπόγευμα). 6) Ἡ στροφή τῆς κεντρι-
κῆς αὐλακὸς ὕδατος ποταμοῦ ἢ πηγῆς πρὸς ἄρδευσιν ἀγροῦ Νάξ. ('Απύρανθ.) : 'Σ τὸ 'υρισμὸ, 'πὸ 'ύρισα τὸ νερὸ νὰ ποτίσω, ἤρτεν ὁ παλιάνθρωπος καὶ τὸ 'κοψε.

γυρισόντα-μέρας Κύπρ. (Γερμασ.) γυρισόντα-μέ-
ρα Κύπρ. ('Αμμόχ. κ.ά.) — Γ. Τσόκκ., Πνιγμός, 5 γυρι-
σοντάμερας Κύπρ.

'Εκ τοῦ θέμ. τοῦ ἄορ. τοῦ ρ. γυρίζω καὶ τοῦ οὖς. ἡ μέ-
ρα.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἐπιρρηματ., ἐνθ' ἄν. : 'Ἡρτεγ γυ-
ρισόντα-μέρας Κύπρ. (Γερμασ.) Γυρισόντα-μέρα ἐπροσκαλέ-
σαν οἱ δράκοι τὸν νιόν, γιὰ νὰ πᾶσιν εἰς τὸ κυνήν (ἐκ παρα-
μυθ.) Κύπρ. || Ποίημ.

'Επιάσαν το 'πὸν τῶα χαμαί τσ' ἔσ-σω του τὸν ἐφέραν,
ἐνύχτωσεν τῶ' ἐμείνασιν ὡς γυρισόντα-μέρα

Γ. Τσόκκ., ἐνθ' ἄν. Πβ. γυρισημέρα, γυρισηνύ-
χτα.

γυριστὰ ἐπίρρ. Πελοπν. (Βάλτ. Γαργαλ. Μαργέλ. κ.ά.)
Κέως.

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γυριστός.

Διὰ στροφῶν, οὐχὶ εὐθέως, πλαγίως, ἐμμέσως ἐνθ' ἄν.
Συνών. ἀναγυριστικά, ἀπογυριστά, ἀπο-
γυριστικά.

γυριστάδι τό, ἐνιαχ. γυρ'στάδ' Θράκ. (Σουφλ.)

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γυριστός καὶ τῆς παραγωγ. καταλ.
-άδι.

Ξυλὴν ράβδος τοῦ ὑφαντικοῦ ἱστοῦ, διὰ τῆς ὁποίας στρέ-
φουν τὸ ὀπίσθιον ἀντίον καὶ οὕτως ἐκτυλίσσεται ὁ στήμων
ἐνθ' ἄν. Πβ. γυριστάρι 4. Συνών. στριφτά-
ρι, στρίφτης.

γυριστάδικος ἐπίθ. ἐνιαχ. 'υριστάδικος Νάξ. ('Απύ-
ρανθ.)

'Εκ τοῦ γυριστάδες, πληθ. τοῦ οὖς. γυριστής.

'Ο διαρκῶς περιφερόμενος ἐνθ' ἄν. : Πιὸ 'υριστάδικο
βαιδί δὲν ἔχει ὁ κόσμος· δὲ σταματᾷ καθόλου μέσ' 'ς τὸ
σπίτι Νάξ. ('Απύρανθ.)

γυριστάκι τό, ἐνιαχ. γυρ'στάκ' Σάμ. (Μαυραντζ.)

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γυριστός καὶ τῆς παραγωγ. καταλ.
-άκι.

Παιδιά κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ παίζοντες προσπαθοῦν νὰ
ἀναστρέψουν νόμισμα κείμενον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, πιέζοντες
αὐτὸ κατὰ τὸ ἄκρον δι' ἄλλου νομίσματος. Ὁ ἀναστρέφων
αὐτὸ κερδίζει (ἀνάλογον μὲ τὴν ἀρχ. «στρεπτινά») ἐνθ' ἄν.
Συνών. τόκας.

γυριστάρι τό, Κέρκ. Κίμωλ. Κύθν. Κωνπλ. Πελοπν.
(Βάλτ. Βούρβουρ. Βούτσ. Σκορτσιν. Τσιτάλ.) Σάμ. Σίφν.
Στερελλ. γυριστάρ' Εὐβ. (Αἰδηψ. Ψαχν.) Θεσσ. γυρ'στάρ'
Εὐβ. ('Αγία Ἄνν. Ἄκρ. Ψαχν. κ.ά.) Θεσσ. (Βαθύρρ. Κακο-
πλεύρ. Φωτειν. κ.ά.) Θράκ. (Αἶν. Σουφλ.) Αἰμν. Μακεδ.
Σάμ. Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Γαλαξ. Καλοσκοπ.
Παρνασσ. Περίστ. Σπάρτ. Ὑπάτ. Φθιώτ. Φωκ.) γυ'στάρ'
Θράκ. (Αἶν.)

'Εκ τοῦ ρ. γυρίζω. Ὁ τύπ. γυ'στάρ' δι' ἀνομοί-
ωσιν.

1) Εἰδικὸν ξύλον διὰ τοῦ ὁποίου γυρίζου, ἀνακκ-
τεύουν τὸ ψηνόμενον γλύκισμα, τὸ καλούμενον διὰ τοῦτο
γυριστό Κωνπλ. 2) Ἡ στρόφιγξ διὰ τῆς ὁποίας τεί-
νουν τὰς χορδὰς ἐγγύρδων μουσικῶν ὀργάνων Κύθν. Συνών.
στριφτάρι, στρόφιγγας, στροφίγγι. 3) Ἡ
λαβὴ διὰ τῆς ὁποίας περιστρέφουν τὸν τροχὸν τῆς ροδάνης,
τὴν πέτραν τοῦ χειρομύλου, τὸ μάγγανον Κίμωλ. Σίφν.
Συνών. γυριστήρι, γυριστής 5, χέρι, χερσούλι.
4) Πάσσαλος ἔχων σχῆμα ὀρθῆς γωνίας, τὸν ὁποῖον ἐφαρμό-
ζουν ἐπὶ τοῦ δεξιῦ ἄκρου τοῦ προσθίου ἀντίου τοῦ ὑφαντικοῦ
ἱστοῦ, διὰ νὰ περιστρέφῃ τοῦτο καὶ νὰ τυλίσσεται καλῶς ἐπ'
αὐτοῦ τοῦ ἀντίου τὸ ὑφαινόμενον πανίον Εὐβ. ('Αγία Ἄνν.
Ἄκρ. Ψαχν.) Μακεδ. Πελοπν. (Βάλτ. Βούρβουρ. Βούτσ.
Σκορτσιν. Τσιτάλ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Καλοσκοπ.
Περίστ. Σπάρτ. Ὑπάτ. κ.ά.) : Μοῦ 'σπασ' τοῦ γυριστάρ' τοῦ
ἀργαλειοῦ Ψαχν. Συνών. γυριστάδι, γυριστής 6,
κορσούνα, στριφτάρι, στρίφτης, χερσούλι.

β) Ράβδος ξυλίνη εφαρμοζομένη εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον τοῦ ὀπισθίου ἀντίου τοῦ ὑφαντικοῦ ἱστοῦ, διὰ νὰ κρατῇ αὐτὸ σταθερὸν Θράκ. (Σουφλ.) κ.ά. 5) Ξύλινον ἐργαλεῖον τῶν ὑποδηματοποιῶν, διὰ τοῦ ὁποῦ ἀντιστρέφουν τὰ κατὰ τὴν ἀντίστροφον ὄψιν ραπτόμενα τσαρούχια Θεσσ. (Βαθύρρ. Κακοπλεύρ. Φωτειν. κ.ά.) 6) Εἶδος σβούρας, ἡ ὁποία τιθεμένη εἰς κίνησιν ἐξακολουθεῖ νὰ στρέφεται περὶ ἑαυτὴν πληττομένη διὰ μαστιγίου Θράκ. (Αἰν. κ.ά.) Πβ. γυριστούρα. Συνών. σβούρα, στρόβα, φούρλα. 7) Τὸ ἄνω κεκαμμένον ἄκρον βακτηρίας Κέρκυρ.: Ἐκρεμοῦσε συχνὰ τὴ μαγούρα του ἀπὸ τὸ γυριστάρι 'ς τὸ βραχίονι του. Συνών. καγκαλάς. 8) Ἡ ἐλλειψοειδὲς σχῆμα ἔχουσα ράβδος τῆς παγίδος Στερελλ. (Αἰτωλ.) 9) Ἡ τεχνητὴ ἢ φυσικὴ διχάλα ἐπὶ χαμηλοῦ δένδρου, κατάλληλος διὰ τὸ γύρισμα, τὴν κάμψιν, ξυλίνου ἐργαλείου ἢ ὄργανου Εὐβ. ("Ἀκρ. κ.ά.): 'Σ τοῦ γυρ'σάρι' γυρίζουν τὰ μπαστούνια, τίς κ'λλοῦρες τῶν κουδονιῶν, τίς ντοῦις τῶν βαρελιῶν καὶ ὅτ' ἄλλον ξύλον χρειάζεται γύρ'σμα (ντοῦις = δόγες). Συνών. γυριστής. 10) Στρογγύλον πῆλινον πινάκιον διὰ τοῦ ὁποῦ γυρίζουν τοὺς τηγανιζομένους ἰχθῦς Σάμ. 11) Εἰδικὸν ταψὶ χρησιμοποιοῦμενον διὰ τὴν ἔψησιν πίττας, ὡς διευκολύνον τὸ γύρισμα αὐτῆς, τὸ ἀναποδογύρισμα Στερελλ. (Περίστ.) 12) Ἄρτος σχήματος κυκλικοῦ Σάμ. Σίφν. κ.ά. Συνών. κουλλούρα, λεφτή, μπροστοκουλλούρα. Πβ. γυρισταριά. 13) Οἱ κρίκοι διὰ τῶν ὁποῦ διερχεται ἡ λαβὴ τοῦ λουκέτου Αἰμν. 14) Τμήμα ἀλυσίδος τὸ ὁποῖον ἐνώνει τὸ σχοινίον τῆς λαβῆς τοῦ χαλινοῦ μετὰ τὸ ὑπόλοιπον τμήμα αὐτοῦ, φέρει δὲ εἰς τὰ δύο ἄκρα αὐτοῦ κρίκους, οἱ ὁποῖοι διευκολύνουν τὴν στροφὴν τῆς λαβῆς Αἰμν. Συνών. ἀμόλλα, κλειδέρα.

γυρισταριά ἡ, ἐνιαχ. γυρ'σταριά Στερελλ. (Γραν.) γυρισταρκά Κύπρ. (Καλοπαναγιώτ. Μουτουλ. Πάφ. Πεδουλ. Πρόδρομ. κ.ά.) γ'ρισταρκά Κύπρ. γ'λισταρκά Κύπρ. ('Αμμόχ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γυριστάρι. Ὁ τύπ. γ'λισταρκά δι' ἀνομοίωσιν.

1) Εἶδος ἄρτου παρασκευαζομένου κατὰ τὰς παραμονὰς γάμου ἢ κατὰ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων, σχήματος κυκλοτεροῦς, διακεκοσμημένου κατὰ τὴν πρόσοψιν διὰ λωρίδων ζύμης διατεταγμένων εἰς σχῆμα δικτύου. Ὁ ἄρτος οὗτος ἀποστέλλεται εἰς περίπτωσιν γάμου ὡς προσκλητήριον εἰς τοὺς προσκαλουμένους Κύπρ. ('Αμμόχ. Καλοπαναγιώτ. Μουτουλ. Πάφ. Πεδουλ. Πρόδρομ. κ.ά.): Ἐκάναμεν πέντ' ἑξὶ φουρνιὲς κουλουρῆς τζαὶ γυρισταρκὰς Καλοπαναγιώτ. Συνών. κουλλούρα. 2) Τὸ ἀναποδογύρισμα τοῦ ἐδάφους, τὸ βαθὺ σκάψιμον Στερελλ. (Γραν.): Ἐρρ'χνι οὐ στόλους μπόμπις κὶ τὰ 'κανι γυρ'σταριά οὐλα τὰ χουράφια. Συνών. ἀναγομί, ἀναγόμισμα, ρόφισμα. Πβ. γύρισμα 6.

γυρισταρόξυλο τό, ἐνιαχ. γυρ'σταρόξ'λον Εὐβ. (Λιχάς).

Ἐκ τῶν οὗς. γυριστάρι καὶ ξύλο.

Γυριστάρι 4, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.: 'Σ τοῦ βρουστ'ρὸ τ' ἀδί, κεί π' τ'λιούμι τ'ἀδί, τοῦ λέμι γυρ'σταρόξ'λον, γιατί μ' αὐτὸ τ'λιούμι τ' ἀδί (τ'λιούμι=τυλίγουμε) Λιχάς.

γυριστέας ὁ, Πόντ.

Ἐκ τοῦ οὗς. γυριστής διὰ συμφύρ. τῶν καταλ. -τής

καὶ -έας. Βλ. Γ. Χατζιδ., ΜΝΕ 2, 272 κέξ.

1) Γυριστής 1. 2) Ὁ ἔχων ἄστατον χαρακτῆρα, ὁ παραβαίνων τὰ συμφωνηθέντα. Πβ. γυριστιάρεης.

γυριστήρα ἡ, Ρόδ. γυρ'στούρα Μακεδ.

Ἐκ τοῦ ρ. γυρίζω.

1) Ξύλινον ὄργανον διὰ τοῦ ὁποῦ ἀναστρέφουν τοὺς ψηνομένους ἐπὶ λίθων πλακοῦντας Ρόδ. 2) Ἄθυρμα κατασκευαζόμενον ἐκ καρύου διὰ διαμπεροῦς διανοίξεως δύο ὀπῶν, διὰ τῶν ὁποῦ διερχεται κλωστή. Αὕτη ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς χειρός. Περιστρεφόμενον μετ' αὐτῆς τὸ ἄθυρμα σχηματίζει κύκλον καὶ συγχρόνως ἤχεϊ. Συνών. σβούρα, σβουράκι. Πβ. γυριστάρι 1.

γυριστήρι τό, Κίμωλ. Κουφονήσ. Κύθν. Σίφν. κ.ά.

Ἐκ τοῦ ρ. γυρίζω.

Ἡ λαβὴ διὰ τῆς ὁποῖας περιστρέφουν τὸν τροχὸν τῆς σβίγας, τὴν πέτραν τοῦ χειρομύλου, τὸ μάγγανον ἐνθ' ἄν. Συνών. γυριστάρι 3, γυριστής 5, χέρι, χερόβλι.

γυριστής ὁ, Θήρ. Ἰκαρ. (Εὐδελ.) Πάρ. (Λεῦκ. κ.ά.) Σάμ. Σύμ. Σῦρ. Χίος κ.ά. — Γ. Βλαχογιάνν., Λόγοι καὶ ἀντίλογ., 147 Μ. Μαλακάς. εἰς Ν. Ἑστ. 27 (1940), 727 Κ. Παλαμ., Ἀσάλ. Ζωή², 58 — Λεξ. Βάιγ. Δημητρ. ὑριστῆς Νάξ. (Βόθρ.) ὑριστῆς Νάξ. ('Απύρανθ.) γυρίστης Ἄνδρ. ῥ'ρίστ'ς Πάρ. (Λεῦκ.) γυρίστης Ἄνδρ. Ἰων. (Βουρλ.) Μύκ. Σύμ. γυρίστρα ἡ, Ἀλόνν. Ἄνδρ. Εὐβ. (Στρόπον.) Θήρ. Μύκ. Νάξ. ('Απύρανθ. Βόθρ.) Πάρ. Πελοπν. (Βερεστ.) Σκόπ. Σύμ. Σῦρ. — Π. Χόρν εἰς Ν. Ἑστ. 3 (1929), 770 ῥ'ρίστρα Ἀλόνν. Σκόπ. Στερελλ. ('Αράχ. Δεσφίν. Ὑπάτ.) ῥ'ρίστρά Πάρ. (Λεῦκ.) ὑρίστρα Νάξ. ('Απύρανθ.) γυρίστρικο τό, Ἄνδρ. Μύκ. Σύμ.

Ἐκ τοῦ ρ. γυρίζω. Ὁ τύπ. γυρίστρης ἐκ τοῦ θηλ. γυρίστρα. Ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου εἰς τὸν τύπ. γυρίστης κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ γυρίστρης. Βλ. Γ. Χατζιδ., ΜΝΕ 2, 94. Ὁ τύπ. γυρίστρα καὶ εἰς Σομ.

1) Ὁ περιφερόμενος, ὁ περιοδεύων Σάμ. — Κ. Παλαμ., Ἀσάλ. Ζωή², 58 : Ἄσμ.

Ἦλιε μου καὶ παρήλιε μου καὶ γυριστὴ τοῦ κόσμου Σάμ. || Ποίημα.

Σὲ ξένη χώρα γυριστῆς καλέστηκα σὲ γάμο

Κ. Παλαμ., ἐνθ' ἄν. β) Ὁ πλανόδιος ἔμπορος Μ. Μαλακάς. εἰς Ν. Ἑστ. 27 (1940), 727: Τ' ἀγόρασα μιὰ μέρα ἀπὸ ἓνα γυριστὴ ἐδῶ, πωλητὴ τέτριων λουλουδιῶν. Συνών. γυρατζής, γυρολόγος 1, μεταπράτης, πραματευτής, πραματσούλης, ψιλικατζής. γ) Ὁ περιφερόμενος ὀργανοπαίκτης Ἰκαρ. (Εὐδελ.) 2) Ὁ ἀσκόπως περιφερόμενος, ὁ φυγόπονος Ἄνδρ. Θήρ. Μύκ. Νάξ. ('Απύρανθ.) Πάρ. (Λεῦκ. κ.ά.) Σάμ. Σύμ. Σῦρ. Χίος — Λεξ. Δημητρ.: Ὡ! μιὰ ὑρίστρα πού 'ν' κ' εὐτή! Ὡλη μέρα ὑρίζει μέσ' 'ς τίς ρύμνες (=δρόμους) Ἀπύρανθ. || Φρ. Γυρίστρικο παιδί Μύκ. || Παροιμ.

Ποὺ γυριστῆς 'ς τὰ νιάτα του, 'ς τὰ γέρα ἐρημοσπίτης (ὁ ὀκνηρὸς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς νεότητός του ἐνδεὲς κατὰ τὸ γῆρας του) Λεξ. Δημητρ. || Αἰνιγμ. Γυρίζ' ἡ γυρίστρα κὶ 'ς τὴ γουριὰ πάει κὶ καθίζ' (ἡ σκούπα) Σάμ. Συνών. ἀπογυριστής, γυρίόλης, γυροβλᾶς 1, γυροβλιάρης. 3) Ὁ ἐπαίτης Νάξ. ('Απύρανθ. Βόθρ.):

